

JÍZDA

I. KAPITOLA

I.

Bezvadná hladká silnice, široká přesně čtyři a půl metru, s okraji tak rovnými, jako by byly zastřiženy nůžkami. Šedá betonová stuha, kterou v údolí rozprostřela ruka obra. Krajinu brázdily dlouhé vlny, táhlá pozvolná stoupání náhle střídala klesání; přes vrcholek jste vždy přímo přelétli, ale beze strachu, vždy s vědomím, že kouzelná stuha bude pokračovat bez překážek dál a neporušená rigolem nebo dírou bude očekávat, až po ní přejedou vaše pneumatiky, otáčející se devětkrát za vteřinu. Chladný ranní vzduch svištěl kolem vozu, byla to bouře rychlosti, jež hučela a burácela neustále se měnícími akordy. Vy jste však ukryti za šikmým čelním sklem, které odklání proud vzduchu nad vaši hlavu. Občas se vám zachce vystrčit ruku, abyste pocítili náraz chladu; někdy vykouknete zpoza skla a víchr vás udeří a rozcuchá vám vlasy. Ale většinou sedíte tiše a důstojně, protože stejně sedí i táta a nikdo neumí sedět za volantem dokonaleji.

Má na sobě béžový dvouřadový kabát z měkké vlněné látky s velkým límcem i klopami a širokými patkami na kapsách. Je vidět, že na něm krejčí nešetřil. Tentýž krejčí ušil ze stejné látky kabát i pro chlapce, rovněž s velkým límcem, klopami a patkami. V obchodě, kde koupil táta své řidičské rukavice, prodávají stejné i pro hochy. A protože má otec brýle s kostěnou obroučkou, má takové i syn. Nikdy sice nebyl u očního lékaře, ale objevil v drogerii sluneční brýle, které měly stejné obroučky jako tátovy.

Protože byl přesvědčen, že slunce a vítr zabraňují vypadávání vlasů, jezdil otec bez klobouku; chlapec byl samozřejmě rovněž prostovlasý a kšice mu povlávala

ve větru. Kromě velikosti byl mezi nimi jediný rozdíl: táta měl v koutku úst nezapálený hnědý doutník – pozůstatek ze starých dob, kdy jezdil se spřežením mul a žvýkal tabák.

Tachometr ukazoval osmdesát kilometrů za hodinu. To byla rychlost, kterou táta jezdil na otevřené silnici a kterou udržoval, pokud to stav vozovky dovolil. Stoupání přitom nehrálo roli: stačilo nepatrně zvýšit tlak na plynový pedál a vůz jako by dostal křídla a vylétl na vrcholek, odkud se středem betonové stuhy začal zase snášet do údolí. Z kopce otec opět ubral, aby se vůz nerozběhl rychleji. Měl pevné zásady a říkal, že osmdesát je slušná rychlost a stačí.

V dálce za několika terénními vlnami se objevil protijedoucí vůz. Zpočátku to byl jen malý černý bod, jenž se za okamžik ztratil v údolí; když se objevil znova, byl větší, pak ještě větší a za chvíli byl už na svahu nad vámi a řítil se proti vám jako střela z gigantického půldruhametrového děla. Nadcházel okamžik, kdy řidičovy nervy podstupují nejtěžší zkoušku. Kouzelná betonová stuha zůstává stále stejně široká; krajnice je sice upravená, aby se po ní v nejhorším případě dalo jet, ale nikdy jste neměli jistotu, co to s vámi v té rychlosti udělá. Mohlo vám to velmi nepříjemně zacloumat řízením nebo i celým vozem. Na okraji mohl být sypký písek nebo mazlavý jíl, jenž mohl způsobit náhlý smyk a rázem ukončit vaši cestu.

Nepsaný zákon zkušených řidičů vám tedy zakazoval opustit kouzelnou stuhu, pokud to nebylo nevyhnutelné. Měli jste morální právo na pár centimetrů betonu od okraje a protijedoucí měl právo na stejný kousek; to ponechávalo mezi oběma střelami několikacentimetrovou mezeru. Když o tom člověk mluví, zní to riskantně, na podobných zákonech však spočívá i rovnováha vesmíru, a i když občas dochází ke kolizím, zbývá mezi nimi dost času, aby vznikly nové světy a podnikaví lidé mohli udělat kariéru.

Se zahučením prolétla střela kolem vás a svištěla dál. Zahučení přišlo náhle a prudce a stejně náhle bez doznívání zaniklo. Letmo jste zahlédli protijedoucího řidiče: měl stejné brýle s obroučky z želvoviny, ruce souměrně položené na volantu a pohled strnule upřený před sebe. Nikdy jste se neohlíželi; při osmdesátikilometrové rychlosti se musíte starat o to, co je před vámi, a co je pryč, je pryč – to, co jste minuli, patří minulosti. Za chvíli se objeví další vůz a opět budete muset opustit bezpečný střed betonové stuhy a spokojit se s přesně odhadnutou polovinou a nepatrnou vůlí po obou stranách. A váš život závisí vždy na tom, zda dokážete vést vůz přesně po vytčené linii, a na schopnosti a ochotě neznámého partnera učinit totéž. Koutkem oka jste pozorovali, jak se jeho projektil na vás řítí, a když nedodržel pravidla hry, věděli jste, že potkáváte nejnebezpečnějšího dvounohého savce – piráta silnic. Nebo to mohl být opilec či žena, na přesné zjišťování nebyl

čas, zbýval vám pouze zlomek vteřiny, kdy jste museli pootočit o zlomek centimetru volantem a sjet pravými koly mimo vozovku.

Nestávalo se to často, nanejvýš jednou nebo dvakrát za celý den jízdy. Táta na to reagoval vždy naprosto stejně – postrčil si cigáro hlouběji do úst a zabručel: „Zatracenej pitomec!“ To byla jediná nadávka, kterou si dřívější poháněč mul dovolil před svým synem, a nebyla to vlastně ani nadávka – byl to prostě odborný termín, kterým označoval piráty silnic, opilce a ženy za volantem, stejně jako žebříňáky se senem, stěhovací vozy a velké nákladáky, které zatarasily silnici obvykle právě v zatáčkách, vozy s vlečňáky, které jely příliš rychle a přívěs jim lítal ze strany na stranu, i Mexičany v rozhrkaných bryčkách, kteří se motali po silnici vždy, když se zrovna z protější strany blížil vůz, takže musel dupnout na brzdu, zablokovat kola a s pískotem a skřípotem zastavit. A pro řidiče neexistuje větší potupa, než jsou „zablokovaná“ kola. Táta je však přesvědčen, že jednoho dne se dopravní předpisy změní a nařízení o rychlosti bude úplně opačné – na hlavních silnicích bude zakázáno jezdit pomaleji než šedesátkou a majitelé rozviklaných bryček se spřežením chromých herek budou muset jezdit po polních cestách nebo zůstat doma.

II.

Vpředu se tyčila hradba hor. Jejich vrcholky se ztrácely v mlze, v dálce byly modravé, ale jak jste se přibližovali, vystupovala jejich barevnost a viděli jste, že jsou ve skutečnosti zelené, šedé a hnědožluté. Byly navršeny bez ladu a skladu a za hřebeny v popředí vykukovaly další štíty, nezřetelné a tajuplné. Protože jste věděli, že přes ně musíte přejet, pátrali jste zvědavě po úbočích a hádali, kudy tam může vést silnice. Svahy nebyly zalesněné; rostly na nich jen různobarevné křoviny a byly posety černými, bílými, hnědými i rudými balvany a bledými šlahouny juky, jejíž silné lodyhy se tyčily do výše i přes tři metry a byly obsypány nespočetnými drobnými kvítky, takže vypadaly jako plameny svíčky, až na to, že ve větru neblikaly.

Silnice začala prudce stoupat a vinula se kolem prvního horského výběžku. Na úpatí kopce stála velká tabule s nápisem: „Průsmyk Guadeloupe – nejvyšší rychlost v zatáčkách 25 km/hod.“ Táta nedal najevo, že by uměl číst, ať už písmena na tabuli nebo čísla na tachometru. Podle něj byla taková upozornění pro lidi, kteří neumějí jezdit. Pro něj a několik dalších dobrých řidičů platilo jediné pravidlo: nezáleží na rychlosti, pokud člověk zůstane na své polovině vozovky. A kromě

toho jeli po pravém svahu a v zatáčkách se div neotírali o úbočí. Protijedoucí na tom byli hůř, protože byli neustále na okraji prudkého srázu – žertem se tomu říkalo „jet si na funus“.

Navíc měl táta ve zvyku před každou nepřehlednou zatáčkou dlouze zatroubit. Pod mohutnou kapotou jeho vozu byla ukryta silná houkačka, která svým pánovitým tónem dávala najevo, že patří muži, jehož povolání nutí podnikat dlouhé jízdy po území tak rozsáhlém, že by ve starověku stačilo na slušnou říši, a kterého v cíli očekávají důležitá jednání, takže si razí cestu vpřed bez ohledu na denní dobu nebo počasí. V tom řízném, vojenském zvuku nebyl ani nádech lidské laskavosti. Při osmdesátikilometrové rychlosti není čas na podobné city – nechcete od lidí nic, než aby se klidili z cesty, a to hezky rychle, a dáváte jim to jasně najevo. Šplhali se výš a výš a ostrý nosový tón – houkačka není v podstatě nic jiného než velký nos – se rozléhal mezi skalnatými stěnami Guadeloupského průsmyku. Ptáci se vyplašeně rozhlíželi, hranostaji prchali do svých písčitých nor a rančeři, sjíždějící proti vám ve svých letitých fordkách, stejně jako vystěhovalci, putující do jižní Kalifornie se všemi svými slepicemi, psy a dětičkami a s blatníky obloženými matracemi a ověšenými hrnci, se vám tak vyhýbali, že se dostávali nebezpečně blízko k okraji silnice, jen aby váš nízký, rychlý roadster mohl s troubením prolétnout kolem nich.

Každý kluk vám řekne, že je to nádhera, to se můžete vsadit. Stoupáte vzhůru k oblakům a úžasná síla, zázrakem spoutaná ve vašem motoru, reaguje na nejmenší dotek chodidla. Devadesát koní – úplná fantazie! Představte si, že by vás skutečně táhlo devadesát koní – pětáctýřicet párů v dlouhé řadě – kteří by tryskem pádili vzhůru po úbočí. A jakým zázrakem se tu objevila tato kouzelná stuha, kdo ji tu pro vás rozprostřel, kdo způsobil, že se hadovitě vine mezi skalisky a razí si téměř beze změny sklonu svou cestu vzhůru, přeskakuje z hřebenu na hřeben, noří se do úžlabin a její klopené zatáčky udržují váš vůz stále v rovnováze, zatímco bílá čára uprostřed vás vede stále vpřed?

Je to dílo peněz, řekl chlapci otec. Lidé, kteří penězům vládnou, dali jednoho dne příkaz, načež sem přijeli zeměměřiči, inženýři i tisíce kopáčů – Mexičanů a indiánů s bronzovou pleť, vyzbrojených krumpáči a lopatami – stejně jako mohutné parní bagry s ocelovými klepety, velké jeřáby s dlouhými rameny, buldozery a skrejpy, muži s pneumatickými vrtačkami a střelníky s dynamitem, obrovské drtiče kamene i míchačky, které pohlcují pytle cementu po tisících, napájají se vodou ze zaprášené hadice a jejich ocelová břicha se po celý den otáčejí se skřípavým rachotem. Byla to celá armáda lidí a strojů a lopotili se rok nebo dva, než metr po metru rozvinuli tu kouzelnou stuhu.

Od počátku světa dosud nežili lidé, kteří by měli takovou moc. A táta mezi ně také patřil – dokázal udělat podobné zázraky a právě teď byl na cestě, aby uskutečnil další. V hale hotelu Imperial v Beach City na něj bude dnes večer v sedm hodin čekat Ben Skutt, člověk, který má vynikající „čich“ na naftu a kterého otec nazývá svým „lovcem koncesí“. Bude na něj čekat se smlouvou, připravenou k podpisu, a protože jde o skutečně „velký obchod“, má táta právo na volnou silnici.

A břitký vojenský tón houkačky to taky jasně říká: „Uhněte! Pozor! Z cesty! Jede táta!“

Hoch se na svém sedadle dychtivě rozhlížel; o pohledu, jaký se mu teď naskýtal, snili lidé již za dob Hárúna ar-Rašída. Byl to pohled ze sedla pohádkového koně cválajícího po vrcholcích mraků, z kouzelného létajícího koberce, jenž pluje povětřím. Za každou zatáčkou se odkrývala nová vyhlídka, v hlubině se klikatila údolí, do výše se pnuly štíty hor, hřeben za hřebenem, kam až oko dohlédlo. Teď, když už byli v klínu hor, bylo vidět, že v hlubokých roklích rostou obrovské staré borovice, ošlehané vichřicemi a rozeklané blesky. Místy zase tvořily skupiny dubů půvabné hájky, připomínající anglické parky. Ale na vrcholcích rostla pouze kleč, v této chvíli svěží přechodnou jarní zelení, mesquitové keře, šalvěj a jiné houževnaté rostliny, které dokážou rychle rozkvést, pokud je dostatek vody, aby pak přečkaly dlouhé období spalujícího sucha. Mezi zelení se objevovaly oranžové skvrny kokotice, jejíž dlouhá vlákna, připomínající vlasy kukuřice, obalovala ostatní rostliny; hubila je sice, ale pořád jich zůstávalo ještě dost.

Některé svahy byly bez porostu a jejich skalnatý povrch hýřil barvami. Jejich útesy byly žhané a skvrnitě jako kůže leopardů, tygrů a jiných dravců, jejichž jména člověk ani neznal. Byly tam kopce navršené z roztroušených balvanů, jako by je po sobě házeli obři nebo si s nimi hrály jejich děti a hra je pojednou přestala bavit. Silnice byla v mnoha místech překlenuta skalními oblouky, které se pnuly jako pilíře katedrál; když jste takovým obloukem projeli, otevřel se vám pohled do zející hloubky rokle a v zatáčkách vás chránilo pouze mohutné bílé zábradlí. Z mračen se vynořil velký pták a tiše kroužil, pak najednou složil křídla a střemhlav se řítil do propasti, jako kdyby byl postřelen. „To byl orel?“ zeptal se hoch. „Luňák,“ odpověděl otec, který vůbec neměl smysl pro romantiku.

Stoupali stále výš a motor tiše předl neměnným tónem. Na přístrojové desce pod předním sklem bylo skoro nepřehledné množství různých světelek, páček a ciferníků: tachometr s tenkou červenou čárkou, která ukazovala přesnou rychlost vozu, hodiny, olejový tlakoměr, měřič benzínu, ampérmetr a teploměr, který na dlouhých kopcích, jako byl i Guadeloupe, pozvolna stoupal. Táta všechny přístroje neustále koutkem oka sledoval a jejich údaje mu umožňovaly dokonale

stroj ovládat. Jeho mozek však byl ve srovnání s nimi o mnoho dokonalejší. Vždyť co je síla devadesáti koní proti síle milionu dolarů? Automobil se může porouchat a vysadit, tátův mozek je však spolehlivý jako pohyb Slunce na jeho dráze. Podle programu měli projet průsmykem v deset hodin a chlapec všemu skálopevně věřil – tak jako starý farmář, který stojí před svou chalupou s hodinkami v ruce a říká si: „Jestliže nebude slunce za tři minuty nad tím kopcem, pak má určitě zpoždění.“

III.

Jejich program však narušilo něco, s čím nepočítali. Pojednou je obklopil studený závoj bílé mlhy. Viditelnost byla sice postačující, ale silnice, na níž byla vrstva jílu, mlhou zvlhla a proti tomu byl bezmocný sebezkušenější řidič. Otec postřehl nebezpečí a zpomalil; bylo to právě včas, protože v dalším okamžiku dostal vůz smyk a skoro narazil do bílého dřevěného zábradlí.

Znovu se rozjeli, ale plazili se na jedničku, aby mohli kdykoli zastavit. Tachometr ukazoval deset kilometrů, pak pět, a když se i při této rychlosti kola protáčela, táta začal klít. Bylo zřejmé, že takhle daleko nedojedou. Chlapce napadlo, že by měli namontovat na kola řetězy; otce zřejmě napadlo totéž, protože v té chvíli už vůz zastavoval u skalní stěny na okraji silnice, v místě, kde je mohli řidiči z obou stran dobře vidět. Hoch otevřel dvířka na své straně a vyskočil ven. Otec vystoupil o něco těžkopádněji, svlékl si kabát i sako a obojí pečlivě uložil na sedadlo. Byl přesvědčen, že oděv tvoří nedílnou součást důstojnosti člověka a je symbolem jeho životního úspěchu – nesmí se proto zašpinit nebo zmačkat. Rozepjal si manžety a vyhrnul rukávy – chlapec to vše po něm opakoval – a pak jedním z mnoha klíčů odemkl zavazadlový prostor. I tyto klíče byly pro něj příznačné; svým systematickým seřazením symbolizovaly promyšlený pořádek, který měl ve všem. Vytáhli řetězy, namontovali je na kola a umyli si ruce listy keřů ojíňených rosou; hoch pocítil rozkoš z chladivého doteku lesklých krůpějí. Otrli si ruce do hadru, který za tím účelem vozili v kufru auta a který byl často vyměňován. Pak se opět oblékli, usedli na svá místa a vůz se rozjel. Jeli teď o něco rychleji, ale stále velmi opatrně a jejich zpoždění dále narůstalo.

Projeli kolem tabule, která oznamovala, že jsou na vrcholu průsmyku, a začali pomalu sjíždět ze svahu dolů, přitom zařazenou dvojkou krotili vůz, jemuž se to zřejmě nelíbilo a netrpělivě se chvěl. Otcí se zamžily brýle a měl je teď na klíně, i vlasy mu zvlhly a z čela mu stékaly do očí praménky vody. Hoch s požitkem vdechoval chladný vlhký vzduch; otec mu teď dovolil troubit, a tak se každou chvíli

natahoval k volantu a rozpustile mačkal knoflík houkačky. V protisměru se z mlhy vynořila vesele vytrubující fordka, která byla ze stoupání tak udýchaná, až jí z chladice syčela pára.

Najednou mlha zřídla, projeli ještě několika posledními cáry a byli opět volní; vůz přímo poskočil. Otevřel se jim nádherný výhled, kopce se rozestupovaly a spadaly do údolí a krajina se prostírala do nedohledné dálky. Chlapec zatoužil mít křídla, představoval si, jak se střemhlav vrhá do hlubin, jak krouží nad vrcholky hor i nad rozlehlou plání. K čertu se všemi předpisy, s omezením rychlosti, k čertu se zatáčkami a brzdami. „Utři mi brýle,“ pronesl suše táta. Vyhliídka byla sice krásná, ale on musel dávat v první řadě pozor na silnici. Houkačka už zase zpívala jen při najíždění do nepřehledných zatáček.

Jak klouzali do údolí, obzor se stále zmenšoval. Vrátili se zpátky na zem a stali se z nich opět obyčejní smrtelníci. Zatáčky byly čím dál povlovnější, a když se přehouppli přes poslední horský výběžek, ležel před nimi dlouhý přímý svah. Opět se začal ozývat svist větru a za červenou čárkou tachometru se čísla přímo míhala, stejně jako telegrafní tyče a stromy podél silnice. Rychlost už dosáhla devadesáti kilometrů a bylo zřejmé, že ztracený čas doženou. Někdo by se snad při tak rychlé jízdě bál, ale bylo to úplně zbytečné, když za volantem seděl táta.

Náhle začal vůz zpomalovat; hoch cítil, jak klouže po sedadle dopředu, a viděl, že za ručičkou tachometru se objevují stále nižší čísla, až se ustálila na padesátce. Silnice byla stále přímá, v dohledu nebyl žádný vůz ani jakákoli překážka, ale otec měl přesto nohu na brzdě. Když se na něj syn zvědavě podíval, řekl mu: „Klidně sed' a neohlížej se. Poldové tady měří rychlost.“

Tak je to tedy! Chlapci vzrušením zabušilo srdce. Chtěl by je vidět, ale chápal, že musí sedět bez pohnutí a nevinně hledět dopředu. V životě nejele rychleji než padesát, a jestliže se nějaký policista domníval, že je viděl jet z kopce rychleji, byl to pouze zrakový klam. U člověka, jehož zaměstnání nutí k podezřavosti a nedůvěře vůči lidem, je takový omyl pochopitelný. Ale přesto je jistě hrozné být „dopravním poldou“, a tím také nepřítelem všeho lidstva, schovávat se podle se stopkami v rukou a v přesně vymezené vzdálenosti mít pomocníka, rovněž se stopkami, být s ním spojen telefonem a sledovat projíždějící automobilisty. Rafinovanost policistů šla dokonce tak daleko, že si vymysleli soustavu zrcadel, ve kterých bylo na velkou vzdálenost vidět mihnutí míjejícího vozu, a rychlost pak mohl měřit jediný člověk. Motoristé museli být proto neustále ve střehu a při sebemenším náznaku něčeho podezřelého neprodleně zpomalit, ovšem ne velmi prudce, jen jako někdo, kdo na okamžik bezděčně malinko překročil hranice naprosto bezpečné jízdy.